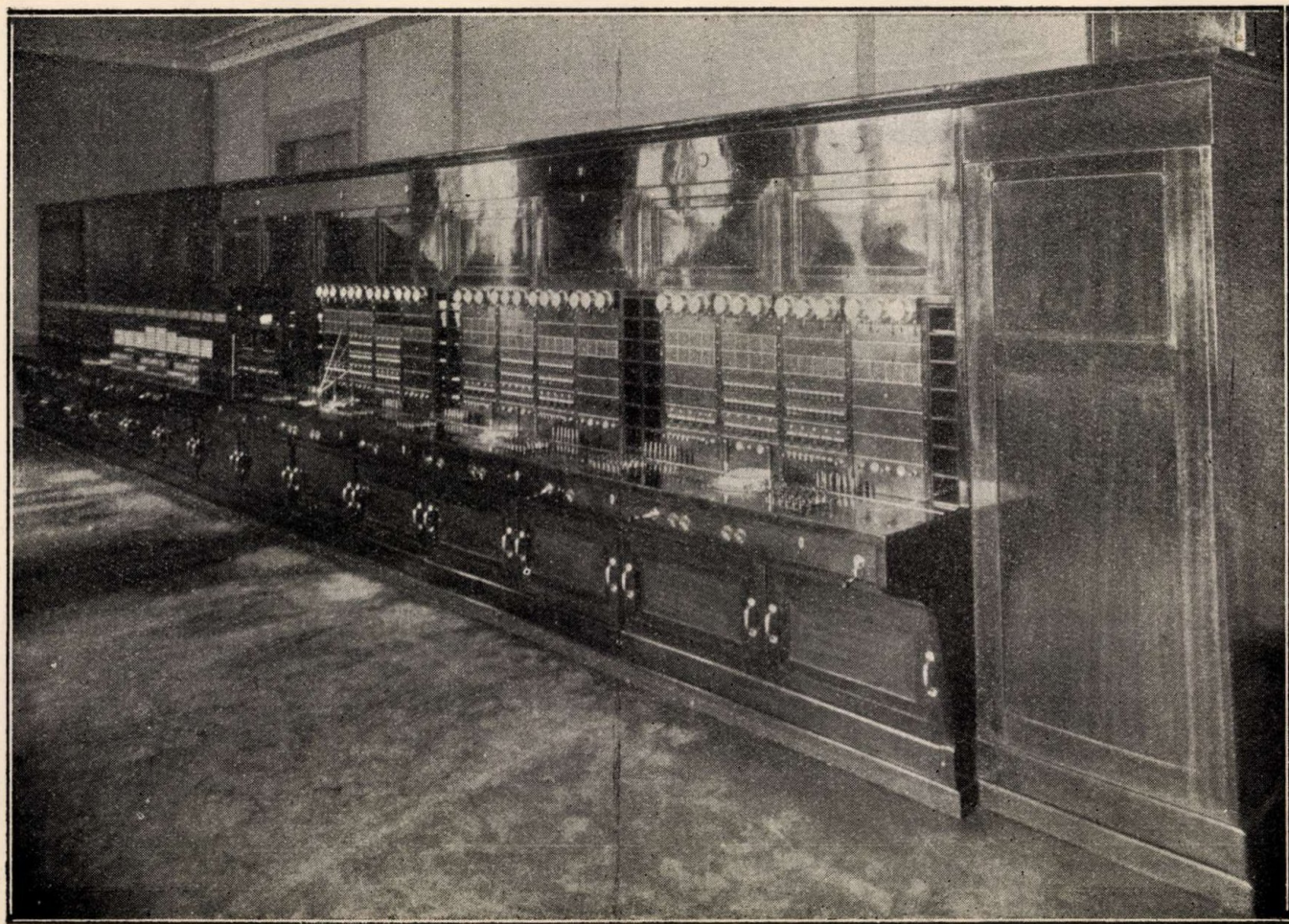

A békéscsabai távbeszélőközpont.

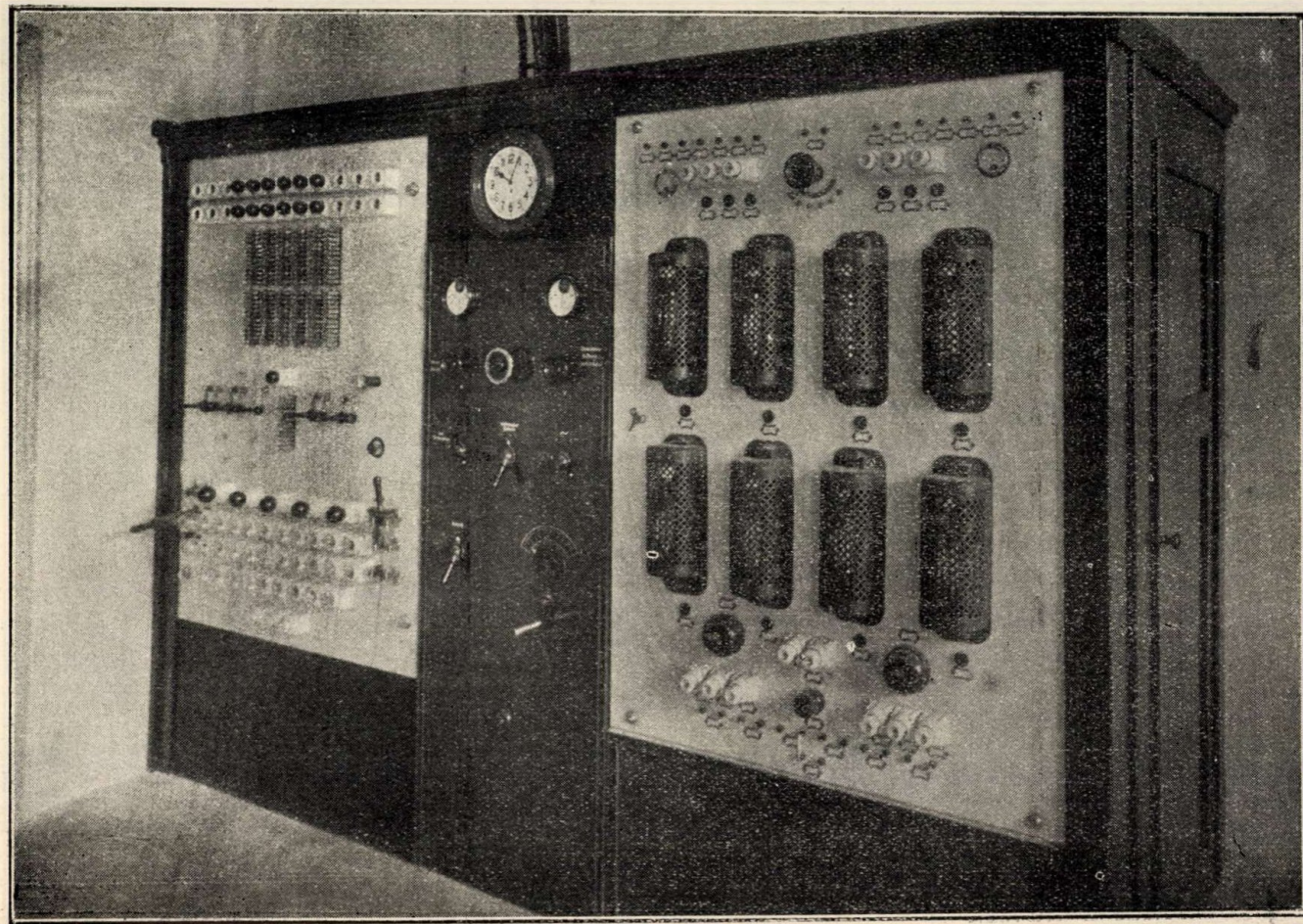
Irtá: LÉDECZY SÁNDOR m. kir. posta műszaki igazgató.

A békéscsabai új postapalotában épített CB. távbeszélő központot március hó 24-én helyeztük üzembe. Bekapcsolása, amellelt hogy egy igen élénk kereskedelmi életű városunk jutott modern távbeszélő szolgálathoz, különösen azért figyelemreméltó, mert építésében néhány olyan műszaki kérdés nyert tökéletes megoldást, a mely hálózatunk jövő fejlődésében is éreztetni fogja hatását. Műszaki szempontból ugyanis vitás volt az a kérdés, hogy vajjon a már előregedett távbeszélő központnak anyagait lehet-e még egyáltalában regenerálni és újból felhasználni vagy pedig nem volna-e helyesebb, egészen új anyagból készült központot építeni. Üzleti szempontból ugyanis igen fontos az a kérdés, hogy a központ amortizációja hány évre terjedhet. Ha a használt anyagból épített váltó amortizációját, az elfogadott 15 éves élettartamon alul, csak 8—10 évre lehet kalkulálni, akkor a törlesztési százalék 80—90%-kal emelkedik. Az évi kiadás ebben az esetben nagyobb lesz, mintha a központ új anyagból épült volna. Egyenként kellett tehát az összes szerelési alkatrészeket a várható élettartam szempontjából vizsgálat tárgyává tenni. A vizsgálat eredménye azt mutatta, hogy az eredetileg igen szolidan gyártott jelfogók, translatorok, ellenállások, szekrényalkatrészek és forrasztó csúcsok még egyáltalán nem avultak el, sőt a kábelek nagyrésze is olyan sértetlen, hogy kellő gyári felülvizsgálat és tisztítás után ismét alkalmazhatók. Ezzel szemben a kulcsdeszkák, figyelő kulcsok, multiplikációs és hívó sávok, a hosszú használat alatt annyira tönkrementek, hogy ezeknek újból való felhasználása csak az élettartam és üzem rovására eshetne. A szerzett tapasztalatok alapján a tervezett új központok a régi szekrény és jelfogó anyaggal, de teljesen új figyelőkulcs, multiplikáció és hívóberendezéssel rendeltettek meg. Különös előnyt jelentett a József-központ egyik emeleti csoportjában annak idején tartalékul megrendelt szekrénysor teljes multiplikációs mezejének felhasználása. Ez a szekrénysor ugyanis annak idején abból a célból készült, hogy az általánydíjszabás okozta nagy forgalomnak az a többlete, melyet a helyi munkahelyeken már lebonyolítani nem tudnak, külön leterhelő szekrénysorra legyen átdobható. Erre a leterhelésre azonban a beszélgetések számszerint való díjazási rendszerének életbeléptetése után már nem volt szükség, mert az előfizetőkre eső azelőtti 16—18 napi beszélgetés eleinte napi 4—5-re, tehát körülbelül a 25%-ára csökkent. A tartalék szekrénysor tehát multiplikációs sávjaival együtt, úgy szólván teljesen érintetlen állapotban maradt úgy, hogy amikor az automatikus szerelési munkák érdekében a szekrénysort lebontottuk, kb. 7000 drb. teljesen érintetlen hüvelysáv került ki belőlük. Vidéki távbeszélő hálózataink mai viszonyai mellett távbeszélő központok fejlesztése szempontjából komolyabban szóbajöhető kb. 50 városunk várható előfizetői létszáma a közeli 10 évben központonként alig tehető többre átlagosan 400 előfizetőnél. Ez központonként 60 drb-al, összesen 3000 sávot jelent. Elég hosszú időre el vagyunk látva tehát még multiplikációs anyaggal is.

A váltók építésénél a budapesti arányokra szabott magas szekrény-méretek megengedték, hogy a zsinórokhoz tartozó berendezés teljesen magában a szekrényekben legyen felszerelve, a mivel tetemes kábelanyagot lehetett megtakarítani.

1. ábra. A békéscsabai távbeszélőközpont.

2. ábra. Távbeszélő és táviró áramtermelő berendezés.

Az alkatrészek gyári előkészítése teljesen igazolta az elavult anyagok újbóli felhasználhatóságára vonatkozó előzetes feltevéseket, mert a műhelyből kikerült anyagok tényleg teljesen egyenértékűek voltak az újakkal. Kiderült azonban az is, hogy új alkatrészek gyártására berendezett gyáraink a javítási munkákat lassan és nagy költséggel végezték, mert ilyfajta munkát csak akkor tudnak olcsón végezni, ha egyfolytában nagy mennyiségeket dolgozhatnak fel. Jövőben tehát, bár a veszteség ezáltal sem bennünket ért, mégis takarékosági okokból arra kell törekednünk, hogy a leszerelésre kerülő központok újból felhasználható alkatrészeit egy tömegben adjuk át javításra.

Az 1. ábra a békéscsabai kapcsoló termet tünteti fel: Jobboldalán hat interurbán, közepén egy bejelentő és tudakozó, baloldalán pedig hat helyi munkahellyel. A helyi munkahelyek közül egyelőre csak három van felszerelve: a két szélső egyenként 150, a középső pedig 200 előfizető befogadására. A középső munkahelyen 18, a szélsőkön pedig 15—15 zsinórpár van felszerelve 18-ra való bővítési lehetőséggel. A multiplikáció egyelőre 600-ra van építve, de 1600-ig lehet bővíteni. A felszerelt 6 munkahelyre az egyes előfizetőkre eső mai napi forgalom állandósulása esetén összesen 1100 előfizetőt lehet bekapcsolni. A bejelentő zsinór nélküli és szélesebb is, mint a többi munkahely; egyrészt azért, hogy a kábeleket hátul könnyebben lehessen elosztani, másrészt azért, hogy a bejelentő kezelője az írásbeli munkákat is elvégezhesse. Ilymódon a kezelő, a bejelentő, tudakozó és számadástételi szolgálatot egyidejűleg kényelmesen elláthatja. A munkahely az utóbbi munka érdekében bőven el van látva kisebb-nagyobb fiókokkal is.

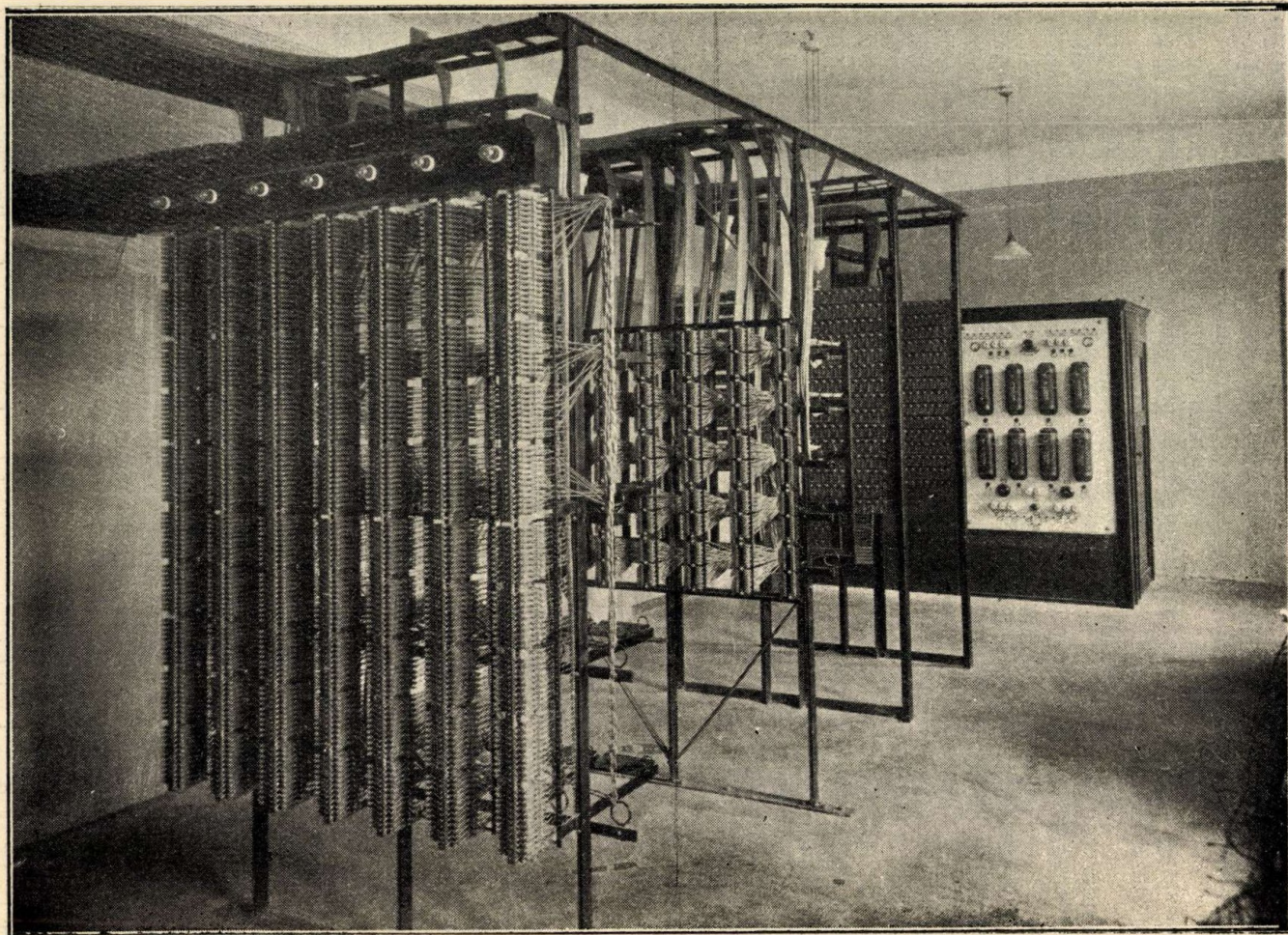
Az interurbán munkahelyek mindegyikére 5—5 interurbán végállomás, azonkívül minden két munkahelyre 5—5 középállomás kapcsolható be. Munkahelyenként 7 zsinórpár van felszerelve és mindegyik el van látva a következő felszereléssel: beszélő és csengető kulcs, külön a külső, külön a belső zsinór számára, figyelő billentyű az áramkör kihallgatására és külön billentyű az átvivő (translator) bekapcsolására. A kezelő az idegen központtal és a helyi előfizetővel ugyanazon zsinórpáron tud külön-külön értekezni, mert a zsinórpár áramkörét a megfelelő zsinórhoz tartozó kulcs megszakítja. A megfigyelésre szolgáló külön billentyűvel a kezelő a beszélgetést megfigyelheti, de a kihallgatás alkalmával nagy ellenállású tekercsek kapcsolódnak a hallgatójára, úgy hogy a megfigyelés a beszélgetés jóságát nem rontja. A külön translator kulcs az átmenő beszélgetések erősítésére szolgál s akkor kell bekapcsolni, ha az egyik áramkör esetleges zúgását nem akarjuk a másik hosszabb áramkörre átengedni.

A 2. számú ábra a központ accumulator-töltő berendezését és közös biztosítéktábláját ábrázolja. Baloldalon van elhelyezve a biztosítéktábla, a biztosítékok kiegészését jelző lámpákkal, középen a higanygőz áramátalakító és jobboldalon a pufferüzemű parázsfény távirótöltő tábla.

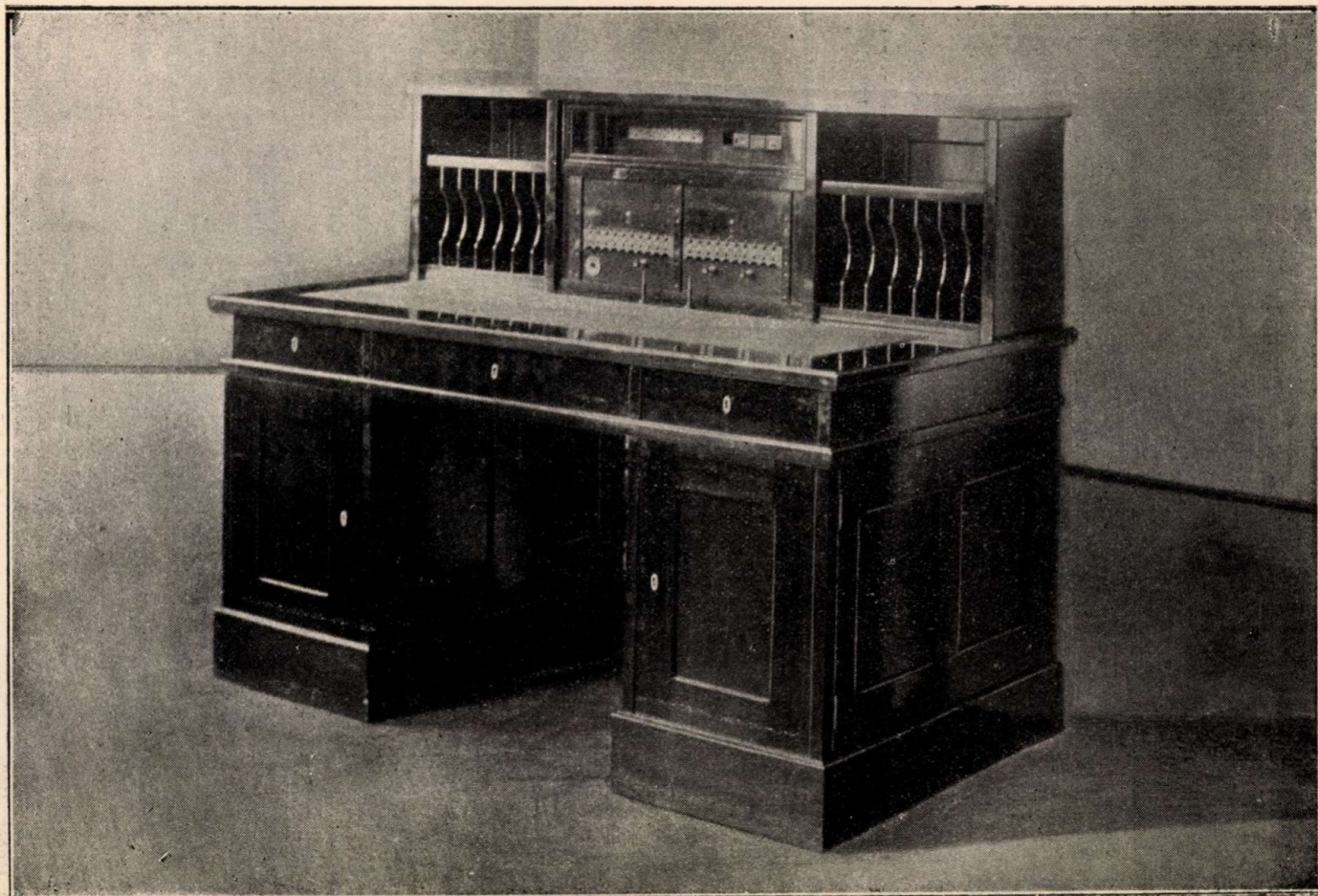
Az áramellátás úgy van megtervezve, hogy a töltőgép az akkumulátorteplel párhuzamosan tud egyidejűleg működni, miáltal a töltés és az áramfogyasztás határfoka javítható.

Ugy a távbeszélő, mint a táviró töltőberendezés egyébként teljesen új rendszer és szerkesztési valamint működési részleteit külön cikkben szándékozom ismertetni.

A 3. számú ábra a kábelrendező helyiséget mutatja be. Elöl a biztosíték állvánnyal, középen a teherelosztóval és hátul két állványon a hívó

3. ábra Kábelrendező és jelfogó állványok.

4. ábra. Ellenőri asztal,

és választó jelfogó sávokkal. A hálózati földalatti kábelek a pincében átmeneti kötéseken végződnek és innen a falba szerelt csövekbe behúzott 2×52 eres ólom-switchkábelekkel vannak a rendezőhelyiséggel összekötve és vaslétrán keresztül a biztosítékállványra reávezetve. A bevezető kábelek a váltóba az állványok magasságában, felül vannak vezetve és csinos facsatornán keresztül futnak be a váltó pótszekrényébe.

A 4. számú ábra az ellenőri asztalt tünteti fel. Az ellenőr az asztalról minden munkahely kezelőjének munkáját meg tudja hallgatni, az asztal homlokára felszerelt számláló jelfogókkal a forgalom mérvét, a hívások gyors lebonyolítása érdekében pedig az ellenőrző lámpák működését tudja saját lámpáinak kigyúlásával ellenőrizni. Az ellenőrző asztalra két központi vonal van bekapcsolva, hogy az ellenőrt kérő hívásokat, azonkívül saját kimenő hívásait is le tudja bonyolítani. Beszélőkészülékének bekapcsolására a baloldalon alul látható konnektor és a váltakozva felhasználható két egyes zsinór szolgál.

A modernül berendezett központ mintaszerű személyzeti öltöző és pihenő helyiségeivel együtt úgy elhelyezésével, mint beosztásával mintája lehet a közepes nagyságú vidéki magyar városok távbeszélő központjainak.

Debrecen postája a XVI—XVII-dik században.

Irta: Dr. MONUS FERENC m. kir. postatitkár.

Debrecen város levéltárában a város életére vonatkozó feljegyzéseket az 1547. évtől kezdve őriznek. A mohácsi vést megelőző és azt közvetlenül követő időkből, a város mozgalmas életét élénk táró írott emlékek s ezek között postai vonatkozásúak, sajnos alig vannak. Pedig Debrecen a XVI. század elején már igen jelentékeny város volt, fejlett kereskedelmi és ipari élete messze földön ismertté tették nevét. Mint ilyennek, bizonyos postaszerű szervekre szüksége volt, azokat nem nélkülözhetette. De a mohácsi vész előtt állandóbb jellegű, hivatalosan szervezett postáról, amelyet későbbben a Habsburg királyok létesítettek hazánkban s amely szervezet mai postaszervezetünk alapját képezi, nem tudunk,¹ ilyennek nyomait Debrecenben sem kereshetjük.

A király leveleinek szállításáról a központilag igazgatott „futárintézmény” gondoskodott. Lovas futárok „gyorsposták” indultak az ország fővárosából adott, meghatározott esetekben vagy nagyobb veszély esetén. Ismeretes, hogy II. Lajos kincstartója, a mohácsi ütközet előtt, a szerencsétlen pénzügyi viszonyok kényszerítő hatása alatt is, „gyorspostásokat” küldött szét az országba, a megajánlott subsidiumok (segítség) szorgalmazására, beszedésére.²

¹) Dr. Henney szerint II. Lajos uralkodása alatt 1526-ig Bécs—Buda között, már volt ilyenféle postaszervezet; majd a mohácsi vész alatt, a király seregét hadipostaszerű szervezett követte. Dr. Henney: A magyar posta története 18. old. (Jegyzet.) Bpest. 1926.

²) Dr. Fogel József II-ik Lajos udvartartása (1516—1526) 18. oldal. Budapest 1917.